

Buxus sempervirens (Bukszpan wieczniezielony)

rodzina Buxaceae (Bukszpanowate)

Pochodzi z Europy południowej, północnej Afryki i południowo-zachodniej Azji. Na świecie znanych jest 30 gatunków bukszpanu, (wszystkie zimozielone). Jest on bardzo zmiennym gatunkiem, w uprawie powstało bardzo dużo odmian. Spotykane są odmiany bukszpanu o liściach dwubarwnych.

Buxus rośnie w poszyciu lasów liściastych, na glebach żyznych i wapiennych. Uprawiany jest od wieków w parkach i ogrodach - w Polsce występuje wyłącznie jako roślina ozdobna. W krajach o łagodnym klimacie może tworzyć kilkumetrowe drzewa, w naszym dorasta do 2-3 m i jest krzewem. Rośnie bardzo wolno, lecz może żyć nawet do 600 lat - należy do roślin długowiecznych. Krzew o gęstej, regularnej, kulistej koronie. Pędy ma zielone (o charakterystycznym, niemiłym zapachu), są one gęsto ulistnione - młode skąpo owłosione, a starsze nagie, oliwkowozielone. Liście ułożone naprzeciwległe, (o długości do 3 cm), są eliptyczne, drobne, całobrzegie, na wierzchołku często wcięte. Są one zimozielone, nagie, skórzaste, z wierzchu ciemnozielone i błyszczące, a od spodu żółtawe i matowe. Bukszpan kwitnie wczesną wiosną (marzec-kwiecień- maj) i jest rośliną jednopienną. Kwiaty ma owadopylne, miododajne, lecz bezpłatkowe i niepozorne, żółtawe, osadzone w kątach liści (wręcz ukryte wśród liści).

Owoce przybierają postać - niewielkich, kulistych, 3-klapowych, pękających torebek z czarnymi, błyszczącymi, twardymi nasionami. Buxus preferuje stanowiska cieniste i półcieniste, choć może również rosnać na stanowiskach słonecznych. Jest bardzo odporny na suszę i rośnie dobrze na każdej glebie (oprócz skrajnie suchych lub mokrych), woli jednak gleby żyzne, próchniczne, bądź gliniaste. Nie ma specjalnie wymagań co do odczynu gleby, choć odczyn obojętny czy zasadowy odpowiadają mu najbardziej. Jest średnio wytrzymały na niskie temperatury i w surowe, mroźne, bezśnieżne zimy może przemarzać. Zaletą jest jego odporność na zanieczyszczenia miejskie. Jest jednym z najbardziej znanych krzewów wiecznie zielonych. Był powszechnie wykorzystywany w dawnych ogrodach renesansowych i barokowych. Obecnie również stosuje się go we wszystkich typach ogrodów. Świetnie znosi przycinanie i strzyżenie, daje się łatwo formować w ciekawe bryły geometryczne, jest jednym z najlepszych gatunków na strzyżone żywopłoty i zimozielone obwódki oraz do nasadzeń pojedynczych jako soliter. Ze względu na wiecznie zielone liście, zachowujące długo świeżość po ścięciu, stał się symbolem wieczności i nieustannego odradzania się natury - w tradycji polskiej jego gałązkami ozdabia się wielkanocne palmy i koszyczki wielkanocne (ze „święconką”). Może być również uprawiany w pojemnikach. Cięcie bukszpanu jest bardzo ważnym zabiegiem, który pozwala uformować rośliny i pobudzić je do wzrostu. Cięcie wykonuje się w dwóch terminach - wczesną wiosną i w połowie lata. Drewno bukszpanu jest bardzo twarde, ciężkie, trwałe i łatwe do polerowania. Ma piękne, jasnożółtawe zabarwienie, jest wykorzystywane do produkcji instrumentów muzycznych oraz do wyrobu mebli. Ze względu na zawartość szkodliwych alkaloidów bukszpan należy do roślin trujących. Jest wykorzystywany w przemyśle farmaceutycznym w produkcji leków przeciwbólowych i przeciwgorączkowych. Bukszpan rozmnaża się przez sadzonki pędowe (półzdrewniałe).